

Wagyz kitaby

Giriş

Wagyz kitaby patyşalyk süren Süleýman pygamber tarapyndan ýazylandyr. Ýewreý dilinde *kohélet* sözi «mugallym» ýa-da «wagyzçy» diýmegi aňladýar. Mukaddes Ýazgylaryň «Eýýup», «Süleýmanyň pähimleri», «Zebur» ýaly, «Wagyz kitaby» hem pähim-paýhasdan doludyr.

Wagyzçy öz kitabynda ynsanlaryň durmuşyna syn edip, ähli zadyň biderekdigini ýüze çykarýar (1:1). Birinjiden, ynsanlar näçe jan çekseler-de, durmuşyň mizemez asyl manysyna ýetip bilmeýärler. Ikinjiden, pähim-paýhas akmaklykdan gowy, emma şonda-da ynsan paýhasy ähli meseleleri çözüp bilmeýär. Üçünjiden, ynsanlar durmuşda bütinleý gapma-garşy bolan ýagdaýlara duş bolýarlar, ynsan paýhasy bu gapma-garşylyklary sazlaşdyryp bilmeýär. Şeýle ýagdaýlaryň iň erbedi hem ynsan ömrüniň hem haýwanlaryňky ýaly ölüm bilen tamamlanyp, olaryň topraga dolanmagydyr. Dördünjiden, Hudaý

ynsanlary dogruçyl edip ýaratsa-da, olar hemişe başgalary öz bähbitleri üçin ulanmaga ymtylyp, Hudaýy närazy edýärler. Başinjiden, ynsanlar özlerinden soň, hatda ýakyn gelejekde nämeleriň boljakdygyny bilmeýärler. Altynjydan, Hudaý ynsanlary öz orunlaryny biler ýaly edýär. Iň soňkusy-da, Hudaý ähli zatlaryň tertibini we ornuny kesgitledi, ynsan olary üýtgedip bilmez. Şoňa görä-de, pähim-paýhas şulara eýermegi maslahat berýär:

1. Ynsandygyňa şükür edip, durmuşdan lezzet al.
2. Ýetip bilmejek maksatlaryňa ymtylma.
3. Durmuş ýörelgände paýhasly bol.
4. Hudaýdan gork we Onuň buýrukларыny berjaý et (12:13).

Wagyzçy öz kitabyň ahyrynda Hudaýa ýüregimiziň töründen orun berip, Onuň buýrukларыna laýyklykda manyly, maksatly we şadyýan durmuşda ýaşamagy ündýär.

Mazmuny

Durmuşyň manysy barmyka?.....	1:1–2:26
Durmuş barada pikir ýöretmeler.....	3:1–11:8
Jemleýji nesihat.....	11:9–12:8
Soňky söz.....	12:9–14

1-nji bap

Bar zat biderekdir

¹Bu Iýerusalimde patyşalyk eden Da-wudyň ogly Wagyzçynyň sözleridir.

²Wagyžçy: «Biderek! Biderek! Bary biderek!» diýýär.

³Ynsan Günüň astynda çekýän zäh-metinden näme peýda tapýar? ⁴Bir nesil gidip, bir nesil gelýär; emma bu dünýä ebedilik galýar. ⁵Gün dogýar, ýaşýar; öz dogjak ýerine tarap howlugýar. ⁶Ýel gün-orta tarap öwüsýär, soňra demirgazyga öwrülýär. Ol töwerege aýlanyp-aýlanyp, ýene öz aýlawyna dolanýar. ⁷Ähli derýalar deňze akýar, emma deňiz dolmaýar. Derýalar täzeden akmak üçin öz akýan ýerine dolanýarlar. ⁸Bar zat irizýär. Munny söz bilen beýan edip bolmaz. Göz görmekden doýmaýar, gulak-da eşitmekden. ⁹Näme bolan bolsa, ýene şol bolar, näme edilen bolsa, ýene şol ediler. Günüň astynda täze zat ýok. ¹⁰«Seret, ine, şu täze» diýip boljak zat barmy? Ol owaldan bardy, bizden öňem bolupdyr. ¹¹Öňki bolup geçeni hiç kim ýatlamaz; indiki geljekler-de häzirki hem soňky boljak zatlary ýatlamaz.

Paýhasa eýe bolmak salgyma çapmak ýalydyr

¹²Men, Wagyzçy, Iýerusalimde Ysra-ýylyň patyşasydym. ¹³Göğüň astynda edilýän ähli zatlar barada paýhas bilen gözleg hem barlag geçirmegi ýüregime düwdüm. Işli bolsunlar diýip, bu Huda-ýyň ynsanlara beren agyr ýumşudyr. ¹⁴Günüň astynda edilýän ähli işleri gördüm; ine, bary biderek, salgyma çapmak.

¹⁵«Egrini göneldip bolmaz; ýok zady-da sanap bolmaz».

¹⁶Öz-özüme şeýle diýdim: «Ine, men beýik bolup, paýhasda özümden öň Iýerusalimde hökmürowanlyk edenleriň hemmesinden ozdum. Ýüregim paýhas bilen bilime baýdy». ¹⁷Akyldarlyga, telbelikdir akmaklyga düşünmäge ýüregimi berdim. Munuň-da salgyma çapmakdygyny bildim.

¹⁸«Paýhas näçe köp bolsa, gussa-da şonça köpdür.

Bilimini artdyryňlar, derdini-de artdyryňdyrlar».

2-nji bap

Lezzet biderekdir

¹Öz-özüme şeýle diýdim: «Gel, seni lezzet bilen synaýyn, lezzet al». Emma bu-da biderek boldy. ²Gülki barada: «Akmaklyk», lezzet barada: «Näme peýda getirýär?» diýdim. ³Bedenime şerap bilen lezzet bermegi, akmaklyga urymagy ýüregime düwdüm, ýüregim maňa entegem paýhas bilen ýol görkezýärdi. Men muny öz gysga ömürleriniň dowamynda gögüň astynda ederleri ýaly, ynsanlar üçin nämäniň ýagşydygyny bilmek üçin etdim.

⁴Beýik işler etdim: jaýlar gurdum, üzüm agaçlaryny ekdim, ⁵özüme bakjalar we seýil baglaryny edindim; olarda her hili miweli agaçlary ekdim. ⁶Ösüp oturan baglary suwarmak üçin, howuzlar edindim. ⁷Gullardyr gyrnaklar satyn aldym; öz öýümde doglan gullarym bardy, süri-süri mal-garam bardy. Olar menden öň Iýerusalimde bolanlaryňkydan köpdü. ⁸Özüm üçin altyn, kümüş we patyşalaryň, welaýatlaryň hazynalaryny topladym. Erkekdir aýal aýdymçylary hakyna tutdum. Islendik erkegiň göwnüne ýaramly gözəl gyrnak

ayallar edindim. ⁹Şeýdip, men beýgelip, özümden öň Iýerusalimde bolanlaryň ählisinden ozdum. Paýhasym şonda-da meniň bilendi. ¹⁰Gözlerimiň islän zadyny gaýgyrmadym; ýüregimi hiç bir lezzetden mahrum etmedim; kalbym eden her işimden lezzet aldy. Bu çeken ähli zähmetimiň muzdudy. ¹¹Onsoň ellerimiň eden ähli işlerine, çeken ähli zähmetime seretdim. Ine, bularyň bary biderekdi, salgyma çapmakdy. Günüş astynda hiç bir peýdaly zat ýokdy.

Akylly-da, akylsyz-da unudylar

¹²Soňra men ünsümi akylдарlyga, telbelige we akmaklyga tarap gönükdirdim. Patyşanyň ýerine geljek adam eýýäm edilen işlerden başga näme edip biler? ¹³Ýagtylygyň garaňkylykdan bähbitli bolşy kimin, akylдарlygyň hem akmaklykdan bähbitlidigini bildim. ¹⁴«Akyllynyň gözleri başyndadyr; akylsyz bolsa garaňkylykda gezýändir. Emma hemmesiniň takdyrynyň bir ekenligini bildim». ¹⁵Onsoň men öz-özüm: «Akylsyznyň başyna gelen meniň-de başyňa geler. Onda akylly bolmagymyň peýdasy näme?» Öz-özüm: «Bu-da biderek» diýdim. ¹⁶Çünki akylly-da akylsyz kimin unudylar, geljekde hemmeler unudylar. Näme üçin akylly akylsyz kimin ölýär? ¹⁷Şonuň üçin durmuşy ýigrendim, çünki Günüş astynda edilýän işler maňa hasrat getirdi. Bary biderek, salgyma çapmak.

¹⁸Men Günüş astynda çeken ähli zähmetimi ýigrendim, çünki men bar gazanjymy özümden soň geljege goýup gitmeli. ¹⁹Onuň akylly ýa-da akylsyz boljakdygyny kim bilýär? Muňa garamazdan, olar Günüş astynda paýhas bilen çeken bütin zähmetime eýelik ederler. Bu-da biderek. ²⁰Şeýdip, men

Günüş astynda çeken bütin zähmetimden umydymy üzdüm. ²¹Çünki adam paýhas, bilim we ussatlyk bilen zähmet çekýär, ýöne ol baryny hiç bir zähmet çekmedik başga adama galdyrmaly bolýar. Bu-da biderek, uly adalatsyzlyk! ²²Ynsanlar Günüş astynda çeken ähli zähmetinden, özüne zor salmakdan näme peýda tapýar? ²³Olaryň bütin ömri dertden, zähmeti gussadan doly; ýüregi gijesine-de rahatlanmaýar. Bu-da biderek!

²⁴Adama iýip-içmekden we çeken zähmetinden lezzet almakdan başga gowy zat ýok. Emma munuň-da Hudaý-dandygyna göz ýetirdim. ²⁵Çünki kim Onsuz iýip, lezzet alyp bilýär? ²⁶Çünki Hudaý paýhasy, bilimi we şatlygy Özünü razy edene berýändir. Günäli adama bolsa, Hudaýy razy edene bersin diýip toplamak, ýygnamak işini berýär. Bu-da biderek, salgyma çapmak.

3-nji bap

Her zadyň öz wagty bar

¹Her zadyň öz möwriti bar, gögüň astynda her zadyň öz wagty bar:

²Dogulmagyň öz wagty bar,
ölmegiň öz wagty;
ekmegiň öz wagty bar, ormagyň
öz wagty.

³Öldürmegiň öz wagty bar, şypa
bermegiň öz wagty;
ýumurmagyň öz wagty bar,
dikeltmegiň öz wagty.

⁴Aglamagyň öz wagty bar,
gülmegiň öz wagty;
ýas tutmagyň öz wagty bar, tans
etmegiň öz wagty.

⁵Daşlary pytratmagyň öz wagty
bar,
daş üşürmegiň öz wagty;

gujak açmagyň öz wagty bar,
 ondan saklanmagyň öz wagty.

⁶ Agtarmagyň öz wagty bar,
 ýitirmegiň öz wagty,
 saklamagyň öz wagty bar,
 zyňmagyň öz wagty.

⁷ Ýyrtmagyň öz wagty bar,
 tikmegiň öz wagty;
 dymmagyň öz wagty bar,
 geplemegiň öz wagty.

⁸ Söýmegiň öz wagty bar,
 ýigrenmegiň öz wagty;
 urşuň öz wagty bar,
 parahatçylygyň öz wagty.

Ynsanyň paýy

⁹ İşleýäne çekýän zähmetinden näme peýda bar? ¹⁰ Ynsanlara işli bolarlary ýaly Hudaýyň beren işini gördüm. ¹¹ Hudaý ähli zady öz wagtynda gözəl etdi. Şeýle hem ebediligi ynsanyň ýüregine saldy, ýöne şonda-da olar Hudaýyň owardan ahyra çenli eden işini aňlap bilmezler. ¹² Ynsan üçin şatlanmakdan we ömürboýy ýagsylyk etmekden gowy zadyň ýokdugyny bilýärim. ¹³ Her kesiiň iýip-içip, öz bar zähmetinden lezzet almagy Hudaýyň beren sylagydyr. ¹⁴ Men Hudaýyň eden her işiniň ebedi galjakdygyny bilýärim; oňa hiç zady goşup bolmaz, ondan hiç zady aýryp bolmaz. Hudaý bu işlerini hemmeler Özünden gorksunlar diýip etdi. ¹⁵ Häzir näme bar bolsa, ol öň hem bolandyr; geljekde boljak häzir hem bardyr. Hudaý öteni ýene gaýtarýar.

¹⁶ Men ýene Günüň astynda kazylykda adalatyň deregine-de, dogrulygyň deregine-de pisligeniň bardygyny gördüm. ¹⁷ Içimden: «Hudaý dogry adama hem, erbet adama hem kazylyk eder; çünki Hudaýyň Özi her mesele, her iş üçin wagt belledi» diýdim.

¹⁸ Ynsanlar barada içimden: «Özleriniň haýwanlar ýalydyklaryny görsünler diýip, Hudaý ynsanlary synaýar» diýdim. ¹⁹ Ynsanlaryň-da, haýwanlaryň-da takdyry birdir. Biri nähili ölyän bolsa, beýlekisi-de şeýle ölyär; hemmesiniň bir demi bar; adam haýwandan üstün däl, çünki bary biderek. ²⁰ Ählisi bir ýere gidýär; ählisi toprakdandyr, ählisi-de ýene topraga dolanýar. ²¹ Ynsanlaryň ruhy ýokary galýarmy, haýwanlaryň ruhy aşak ýere inýärmä, kim bilýär? ²² Şeýdip, men ynsana öz eden işinden lezzet almakdan başga ýagsy zadyň ýokdugyny gördüm, çünki bu onuň muzdudyr. Dünýäden ötenden soň, näme boljagyny görkezmek üçin hiç kim ynsany yzyna getirip bilmez.

4-nji bap

Dünýäniň ezyetleri

¹ Men ýene Günüň astynda edilýän bar zulumlary gördüm. Ezilýänleriň göz-ýaşlaryny gördüm, olara teselli berýän ýokdy. Güýç olary ezyänleriň elindedi, ezilýänlere teselli berýän ýokdy. ²⁻³ Bereýýäm ölüp gidenleri dirilerden bagtly saýdym. Emma entek dogulmadyk, Günüň astynda edilýän pis işleri görmedik, bularyň ikisinden-de bagtlydyr.

⁴ Men ýene-de bir adamyň bar çeken zähmetiniň, ussatlyk bilen eden ähli işleriniň goňşusyna bolan görüplik zerarly edilendigini gördüm. Bu-da biderek, salgyma çapmak.

⁵ «Akylsyz goluny gowşuryp oturyp, özüni heläk edýär».

⁶ Emma bir owuç asudalyk iki owuç zähmetden we salgyma çapmakdan gowudyr.

⁷ Men Günüň astynda ýene-de bir bidereklik gördüm: ⁸ Ine, bir ýalňyz

adam bardy; onuň ne ogly bardy, ne-de dogany. Çekýän zähmetiniň soňy ýokdy, ýöne şonda-da gözi baýlykdan doýmaýardy. Ol: «Men kim üçin zähmet çekýärim? Kim üçin özümi lezzet almakdan mahrum edýärim?» diýip sorady. Bu-da biderek, ýowuz ýumuş.

⁹Iki adam bir adamdan ýagşydyr, çünki zähmetleri üçin ýagşy muzd alýarlar. ¹⁰Eger biri ýykylsa, beýlekisi ýoldaşyny galdyrar. Emma ýykylanda ýeke bolanyň halyna waý! Ýykylsa ony galdyrjak ýokdur. ¹¹Iki kişi bile ýatsa, ýylnarlar; emma ýeke kişi nähili ýylnyp biler? ¹²Biriniň ýeke kişiden üstün çykmagy ähtimal, ýöne iki kişi oňa garşylyk görkezzer. Üç tar ýüp aňsatlyk bilen üzülmez.

¹³Maslahata gulak goýmaýan gary, akylsyz patyşadan garyp, akylly ýigit ýagşydyr. ¹⁴Hakykatdan-da, öz ýurdunda garyp doglan hem bolsa, bendilikden boşan patyşa bolup biler. ¹⁵Men Günüň astynda gezip ýören ähli ynsanlaryň, patyşanyň ornuny eýelän bu ýigidiň yzyna eýerýändigini gördüm. ¹⁶Onuň baştutanlyk edýän ähli halky san-sajaksyzydy. Emma soň gelenler ondanrazy bolmazlar. Elbetde, bu-da biderek, salgyma çapmak. ¹⁷Hudaýyň öýüne giden mahalyň hereketleriňe esewan et; Hudaýy diňlemek üçin huzuryňa gelmek, akylsyzlar tarapyndan hödürlenen gurbanlykdan oňatdyr; çünki olar ýamanlyk edýänlerini bilýän däldirler.

5-nji bap

Hudaýdan gorkmaly

¹Hiç haçan alňasaklyk bilen gepleme, Hudaýyň huzurynda ýürek sözünü aýtmaga howlukma; çünki Hudaý gökdedir, sen ýerdesiň. Şonuň üçin az sözle.

²Düýşüň gaýgy-aladanyň köpdügi üçin gelşi ýaly, samsyk gep-de, köp sözlülükden gelýändir.

³Hudaýa aýdylan hudaýyolyňy gijikdirme. Çünki Hudaý akylzyslardan hoşal däl; wadaňy berjaý et. ⁴Wada bermezlik wada berip, ony berjaý etmezlikden ýagşydyr. ⁵Diliň saňa günä etdirmesin; Hudaýyň ilçisiniň öňünde: «Wadam säwlik» diýme. Näme üçin Hudaý seniň sözüne gaharlanyp, elleriňiň işini ýok etsin? ⁶Köp hyýallylyk we boş sözler biderekdir; sen Hudaýdan gork.

Ynsana zähmetinden lezzet almak ýaramlydyr

⁷Eger ýurtda garyplaryň ezilişini, adalatyň we dogrulygyň bozuluşyny görseň, muňa haýran galma; çünki her ýokary wezipeliniň üstünden özünden ýokary baştutan goýulýar we olaryň üstünde özlerinden ýokary bolanlar bar. ⁸Hemeler ekin meýdandan peýda görýär, hatda patyşa hem ondan girdeji alýar.

⁹Puly söýýän, puldan doýmaz, baýlygy söýýän-de, gazaňdan. Bu-da biderek. ¹⁰Harytlar köpelende, ony iýýänler-de köpeliýändir; gözleri bilen görmekden başga eýesine ondan näme haýyr bar?

¹¹Az iýse-de, köp iýse-de, zähmetkeşiň ukusy süýjüdir. Emma baýyň baýlygy ony ukudan saklar.

¹²Günüň astynda bir erbet dert gördüm: toplanan baýlyk eýesine zelel getirdi. ¹³Baýlyk betbagçylyk bilen ýok bolup gitdi. Çagalary bolsa-da, olara bermäge hiç zat galmaz. ¹⁴Enesinden nähili doglan bolsa, bu dünýäden şeýle-de gider. Zähmetinden hiç bir zady elinde göterip, özi bilen äkidip bilmez. ¹⁵Bu-da bir erbet dertdir: nähili gelen bolsa, şeýle-de gider. Boş yere çeken zähmetiniň oňa näme haýry bar? ¹⁶Ömürboýy çöregini

garaňkylyk, gaýgy-gussalyk, hassalyk we gazap içinde iýýändir.

¹⁷Ine, meniň görenim şudur: ynsana iýip-içip, Hudaýyň özüne beren gysga ömrüniň içinde Günüň astynda çekýän bütin zähmetinden lezzet almak ýaramlydyr; çünki bu onuň takdyrydyr. ¹⁸Şeýle hem Hudaý bir adama baýlyk, mal-mülk berip, oňa bulardan lezzet almaga, takdyryna kaýyl bolup, öz zähmetinden lezzet almaga kuwwat beren bolsa, bu Hudaýyň peşgeşidir. ¹⁹Ynsan ömrüniň günlerini köp ýatlamaz, çünki Hudaý onuň kalbyny şatlyk bilen eýeleýär.

6-njy bab

Ynsan üçin nämäniň gowudygyny kim bilýär?

¹Günüň astynda gören bir erbet zadym bar, bu ynsana agram salýar. ²Hudaý adama baýlyk, mal-mülk we abraý berýär, ähli islän zadyndan kemlik edýäni ýok, ýöne oňa bulardan lezzet almaga mümkinçilik bermeyär, ony bir keseki iýýär. Bu biderek, erbet dertdir.

³Eger bir adam ýüz çaganyň atasy bolup, köp ýyl ýaşasa, ömri uzak bolup, ýöne durmuşyň náz-nygmatlaryndan lezzet almasa, hormat bilen jaýlanylmasa, meniň üçin öli doglan çaga ondan gowudyr. ⁴Çünki öli çaga biderek dogulýar, garaňkylyk içinde ýitip gidýär, ady garaňkylyga örtülýär. ⁵Şeýle hem ol ne Güni gördi, ne-de bir zat bildi. Emma bu çaganyň rahatlygy ol adamyňkydan artykdyr. ⁶Ol adam iki müň ýyl ýaşasa-da, abadanlykdan lezzet alsa-da, ahyrynda beýlekiler ýaly ol hem ötüp gitmeýärmidi?

⁷Ynsanyň bar zähmeti agzy üçindir, ýöne şonda-da ol hiç kanagatlanmaz. ⁸Akyllynyň akylsyzdan näme artygy bar? Garyp ynsanlaryň öňünde nähili

gezmeligini bilse-de, munuň oňa näme haýry bar? ⁹Baryña kanagat etmek kalbyň arzuw etmesinden ýagssydyr. Bu-da biderek, salgyma çapmak. ¹⁰Näme bar bolsa, oňa eýýäm at goýlandyr; ynsanyň nämedigini bellidir. Ol özünden güýçli bilen dawalaşyp bilmez. ¹¹Köp söz bide-rekligi artdyrýar; munuň ynsana näme peýdasy bar? ¹²Biderek durmuşynda, kölege kimin geçip gidýän gysga ömrüniň günlerinde ynsan üçin nämäniň gowudygyny kim bilýär? Bu dünýäden gidenden soň, Günüň astynda näme boljakdygyny ynsana kim aýdyp biler?

7-nji bab

Danalaryň maslahaty

¹Ýagşy at hoşboý ysly ýagdan, ölüm günü dogluş gününden gowudyr. ²Ýas öýüne gitmek toý öýüne gitmekden gowudyr. Çünki her kesin ahyry ölümdir; ýaşayanlar muny ýatda saklasyňlar. ³Gussa gülküden ýagssydyr, çünki ýüzüň gamgyn bolmagyndan ýürek gowulanýandyr. ⁴Akyllynyň ýüregi ýas öýündedir; akylsyznyň ýüregi bolsa hezillik öýündedir.

⁵Biaklylyň aýdymyndan akyllynyň käýinji ýagssydyr. ⁶Dogrudan-da, akylsyznyň gülküsi gazanyň astynda ýanýan ýandagyň şatyrdsy ýalydyr. Bu-da biderek. ⁷Haram gazanç akyllyny akylyndan azaşdyrýar, para ýüregi azdyrýar.

⁸«Öňüm gelenden soňum gelsin» diýlendir; sabyrly tekepbirden gowudyr. ⁹Tizgahar bolma, çünki gahar akylsyzlaryň gursagynda ornaşýar. ¹⁰«Näme üçin geçen günler bu günden gowudy?» diýip sorama, çünki bu sowaly paýhas bilen soramaýarsyň.

¹¹Danalık miras kimin gowudyr; dünýäde ýaşayanlar üçin haýryrlydyr. ¹²Danalıgynyň saýasy puluň saýasy

kimindir. Bilimiň bähbidi budur: danalyk oňa eýe bolanlara ýaşaýyş berýär.

¹³Hudaýyň işine seret; Onuň egredenini kim dograldyp bilýär? ¹⁴Ýagşy günde şat bol, gara günde muny ýatla: ynsan özünden soň näme boljagyny bilmesin diýip, Hudaý ýagşylygy-da, betbagtlygy-da ýaratdy.

Netijesiz durmuş

¹⁵Netijesiz ömrümde bar zady gördüm: dogry adam dogrulygynda ýok bolýar, pis adam pisliginde ömrüni uzaldýar. ¹⁶Öte dogry bolma, öte akyldarlyk etme. Näme üçin özüňi heläk etjek? ¹⁷Gaty erbet bolma, akmagam bolma. Näme üçin öz wagtyňdan öň ölmeli? ¹⁸Bu duýduryslaryň birine ýapysyp, beýleki-sinden el çekmezligiň gowudyr, çünki Hudaýdan gorkýan adam bulary tutar.

¹⁹Paýhas dana adamy şäherdäki on hökümdardan has güýçli edýändir.

²⁰Dogrusy, ýer ýüzünde diňe ýagşylyk edip, hiç bir günä etmeýän dogry adam ýok.

²¹Adamlaryň diýýän her sözüne üns berme, ýogsam hyzmatkäriň saňa edýän gargyşyny eşidersiň. ²²Seniň hem başgalara telim gezek gargandygyň kalbyň bilýändir.

²³Bularyň baryny paýhas bilen synadym; «Dana bolaryn» diýdim. Emma ol menden uzakdy. ²⁴Uzak, gaty çuň bolan zady kim tapyp biler? ²⁵Men akyldarlygy, soraglarymyň jogabyny bilmäge, agtaryp tapmaga, pisligeniň akmaklykdygyny, akmaklygyň telbelikdigini bilmäge ýüregimi gönükdirdim.

²⁶Duzak kimin, ýüregi gapandyr tor kimin, elleri zynjyr kimin bolan aýaly ölümünden aýy gördüm. Hudaý hoşal edýän adam ol aýaldan gaçyp gutulýar, ýöne günäkär onuň eline düşýär.

²⁷Ine, Wagyzçy şeýle diýýär: «Soraglarymyň jogabyny tapmak üçin bir-birden sanap çykdy; ²⁸ýüregim öwran-öwran agtardy, ýöne men tapmadym. Müň kişiniň arasyndan bir dogry adamy tapdym, ýöne olaryň ählisiniň arasyndan bir dogry aýaly-da tapmadym. ²⁹Ine, men muny bildim: Hudaý ynsany dogry edip ýaratdy, ýöne olar köp toslamalar oýlap tapdylar».

8-nji bap

¹Dana taý geljek barmy? Zatlaryň manysyny kim bilýär? Paýhas ynsanyň ýüzüni nurlandyryýar, oňa mähir berýär.

Patyşa gulak asyň

²Hudaýyň huzurynda patyşa sadyk boljakdygyňa ant içendigiň üçin, onuň tabşyryklaryny sakla. ³Patyşanyň huzuryndan çykмага howlukma, ýaman işiň tarapdary bolma, çünki patyşa islän zadyny edýändir. ⁴Patyşanyň sözi güýçlüdir. Kim oňa: «Näme edýärsiň?» diýip biler? ⁵Tabşyrygy berjaý edýäne zelel ýetmez; dana adamyň ýüregi haçan näme etmelidigini bilýändir. ⁶Ynsanyň derdi gaty agyr bolsa-da, her bir işiň öz möwriti bardyr. ⁷Ol hakykatdan näme boljakdygyny bilýän däl; kim oňa näme boljakdygyny aýdyp biler? ⁸Ýeli saklamaga hiç kimiň güýji ýetýän däl; ölüm gününü saklamaga-da hiç kimiň güýji ýetmez. Bu söweşden gaçyp bolmaýşy ýaly, pislilik-de pis adamy ölüm gününden halas edip bilmez.

Pisler we dogrular

⁹Men bularyň hemmesini gördüm, Günüň astynda edilýän ähli işe üns berdim; bir adamyň beýlekiniň üstünden agalyk etmesi onuň zyýanynadyr. ¹⁰Soňra men pisleriň jaýlananyňy gördüm: olar mukaddes ýere gelip-giderdiler, eden

pislikleri üçin şäherde taryplanardylar. Bu-da biderek. ¹¹Ýaman işe garşy hökümiň tiz çykarylmaýandygy üçin, ynsanlaryň ýüregi ýamanlyk etmäge taýyndyr. ¹²Günäkär yüz gezek ýamanlyk edip, ömrüni uzaldýan bolsa-da, men ýene Hudaýdan gorkýanlaryň gowulyk görjekdigini bilýärim, çünki olar Onuň huzurynda gorkýarlar. ¹³Emma pis adam gowulyk görmez, kölegäniň uzalýşy ýaly onuň ömri uzalmaz, çünki ol Hudaýyň huzurynda gorkýan däldir.

¹⁴Ýer ýüzünde edilýän bir bidereklik bar: pisleriň işine mynasyp bolýjak zat dogry adamlaryň başyna gelýär; dogry adamlaryň işine mynasyp bolýjak zat pisleriň başyna gelýär. Men bu-da bide-reklik diýýärim. ¹⁵Şonuň üçin men lezzet almaklygy makul görýärim, çünki Günüň astynda ynsan üçin iýip-içmekden we lezzet almaktan gowy zat ýok. Hudaýyň Günüň astynda beren ömrüniň bütin günlerinde çeken zähmetinden ynsana hemra boljak diňe şatlykdyr.

¹⁶Men paýhasy bilmegi, ynsanyň gözleriniň gije-gündiz uky görmän, ýer ýüzünde edýän işini öwrenmegi niýetime düwdüm. ¹⁷Şeýdip, Hudaýyň ähli işlerini gördüm. Günüň astynda edilýän işlere düşünişip bolmaýar. Ynsan ony agtarjak bolup, näçe synanyssa-da, tapmaz, hatda dana adam muny bilýändigini aýtsa-da, tapyp bilmez.

9-njy bab

Hemmäniň takdyry birdir

¹Bularyň hemmesini ýüregimde saklap, şeýle netijä geldim: dogrular, dana adamlar we olaryň işleri Hudaýyň elinde. Söýginiň garaşýandygyny ýa-da ýigrenjiň garaşýandygyny ynsan bilýän däldir. ²Hemmäniň takdyry birdir:

dogruçylyň-da, pisiň-de, ýagssynyň-da, ýamanyň-da, tämiziň-de, haramyň-da, gurbanlyk berýäniň-de, gurbanlyk bermeyäniň-de takdyry birdir. Ýagşy adama näme bolsa, günäkäre-de şol bolar; ant içýäne näme bolsa, ant içmekden gorkýana-da şeýle bolar. ³Günüň astynda edilýän işleriň iň ýamany şudur: hemmäniň takdyry bir. Ine, ynsanlaryň ýüregi pislikden doludyr; ömürleriniň dowamynda ýüreklerinde telbelik bar. Soňra olar ölülere goşulýandyrlar. ⁴Ähli ýaşayanlaryň arasyndaky her kes üçin umyt bar; çünki diri it öli ýolbarsdan ýagşydyr. ⁵Ýaşayanlar öljekdigini bilýändirler, ýöne ölüler hiç zat bilýän däldir. Olar üçin mundan beýläk peşgeş bolmaz, hatda olary ýatlamazlar hem. ⁶Olaryň söýgüsi, ýigrenji we gabanjaňlygy eýýäm ýok bolandyr. Ölüler Günüň astynda bolup geçýän ähli zatlar goşulyp bilmezler.

⁷Git-de, çöregiňi şatlyk bilen iý, şerabyň göwnühoşluk bilen iç; çünki Hudaý seniň eden işleriňden eýýämrazy boldy. ⁸Eşiğiň mydama ak bolsun; başyňyň hoşboý ysly ýagy kemlik etmesin. ⁹Günüň astynda özüňe berlen boş ömrüň bütin dowamynda söýýän aýalyň bilen durmuşdan lezzet al, çünki durmuşdan, Günüň astynda çekýän zähmetiňden galan paýyň budur. ¹⁰Eliň etmäge näme tapsa, ony bar güýjüň bilen et, çünki seniň barýan ölüler diýarynda ne iş, ne düşünje, ne bilim, ne-de danalyk bolar.

¹¹Günüň astynda ýene bir zat gördüm: ýaryş ýüwrükleriňki däl, söweş-de güýçlüleriňki; çörek danalaryňky däl, baýlyk-da düşüneliňki; mähir-de bilimliňki däldir. Çünki her kes amatsyz wagta we hadysa duçar bolýandyr. ¹²Ynsan haçan hasrat geljekdigini bilýän däldir. Zalym tora düşen balyklar kimin, duzaga düşen guşlar

kimin ynsanlar hem üstüne betbagtlyk duýdansyz inende, tora düşýärler.

Danalyk we nadanlyk hakkaky oýlanmalar

¹³Günüň astynda men ýene bir danalygy gördüm, meniňçe ol juda wajyp. ¹⁴Az ilatly bir kiçi şäher bardy. Bir güýçli patyşa oňa hüjüm edip, ony gabady; garşysyna äpet gabaw desgalaryny gurdurdy. ¹⁵Bu şäherde bir dana garyp tapyldy, ol şäheri paýhasy bilen halas etdi. Emma hiç kim bu garyby ýatlamady. ¹⁶Onsoň men diýdim: «Danalyk güýçden gowudyr», ýöne garyp adamyň paýhasy äsgerilmeýär, onuň sözleri eşdilmeýär. ¹⁷Akyllynyň imi-salalykda aýdan sözleri, akylsyzlaryň arasyndaky hökümdaryň gykylygyndan gowudyr. ¹⁸Akyldarlyk uruş ýaraglar-ryndan gowudyr, ýöne bir günäkär köp ýagşylyklary ýok edýändir.

10-njy bap

¹Öli siňekleriň atyrçynyň ýagyny porsadyp zaýalaýşy ýaly, azajyk akmaklyk-da akyldarlygy we hormaty haraplaýandyr. ²Akyllynyň ýüregi dogrulyga tarap, akylsyznyň ýüregi bolsa egrilige tarapdyr. ³Akylsyz ýolda ýörände-de, düşünjesi kemlik edýändir, ol akmakdygyny hemmelere äşgär edýändir. ⁴Hökümdaryň saňa gahary gelse-de, ýeriňi taşlap gitme, çünki mylaýymlyk ulýazyklaryň üstüni örtýändir.

⁵Günüň astynda ýene-de bir ýamanlyk gördüm. Bu hökümdar tarapyndan goýberilýän säwlikdir: ⁶Akmak ýokary ýerlerde goýulýar, baý pes ýerde oturýar. ⁷Men at münýän gullary, gullar ýaly pyýada ýöreyän hökümdarlary gördüm.

⁸Çukura ony gazýanyň özi gaçýandyr; diwary deşýäni ýylan çakýandyr. ⁹Daş

kesýäne daşlardan şikes ýeter; odun aýyryan özüne howp salar.

¹⁰Eger palta kütäk bolsa, ýüzi ýiteldilmese, oňa köpräk güýç sarp etmeli bolýandyr. Danalyk bolsa üstünlige eltýändir.

¹¹Eger ýylan owsunmazdan ön çaksa, owsuncynyň peýdasy ýokdur.

¹²Akyllynyň sözleri oňa hormat getirer, akylsyznyň sözleri bolsa ony heläk eder. ¹³Dilindäki sözleri akmaklyk bilen başlanyp, ýaman telbelik bilen gutarýar. ¹⁴Akylsyz köp gepleýändir. Hiç kim näme boljagyny bilýän däldir. Kim oňa özünden soň näme boljakdygyny aýdyp biler?

¹⁵Akylsyznyň zähmeti ony ýadadýandyr, hatda ol şähere gidýän ýoly-da bilýän däldir.

¹⁶Eý, juwan patyşaly, hökümdarlary ertirine meýlis gurýan ýurt, dat gününe! ¹⁷Şasy asylzada, hökümdarlary serhoslyk üçin däl-de, güýçlenmek üçin öz wagtynda meýlis gurýan ýurt bagtlydyr!

¹⁸Ýaltalyk zerarly üçek çökýändir, işsiz eller zerarly öýe suw geçýändir.

¹⁹Meýlis keýpi-sapa üçin edilýändir, şerap durmuşa şatlyk berýändir, pul her mätäçligiň öwezini dolýandyr.

²⁰Patyşa hatda içinden-de gargama, öz ýatýan otagynda baýa gargama, çünki gökdäki guş habar äkider, ganatly guş sözüni ýetirer.

11-nji bap

Zähmetiň möhümligi

¹Nany suwa at, birnäçe günden ýene ony taparsyň. ²Emlägiňi ýedi, hatda sekiz kişä paýla, çünki sen bu dünýäde nähili betbagtçylygyň boljakdygyny bilýän däl-siň. ³Gara bulut ýagşy ýagdyrýandyr. Günorta ýa demirgazyga tarap ýykylan agaç ýykylan ýerinde galar.

⁴Ýele seredýän ekin ekmez; bulutlara bakýan orak ormaz.

⁵Ýeliň ýoluny we göwreli enäniň göwresindäki çaga nädip jan girýäni bilmeýşiň ýaly, sen hemme zady ýaradan Hudaýyň işlerini-de bilýän dälsiň.

⁶Tohumyňy irden sep, agşam-da eliň boş durmasyn. Çünki sen haýsy işiň bähbitli boljakdygyny bilýän dälsiň.

Juwanlara maslahat

⁷Ýşyk gözeldir. Güni görmek gözlere hoş ýakýandyr. ⁸Uzak ýyllap ýaşayanlar hem her bir ýaşan güne şatlansynlar, ýöne köp garaňky günleriň boljakdygyny-da unutmasynlar. Bar bolýan zat biderekdir.

⁹Eý, ýaş ýigit, ýaşlygyňda şatlan; goý, ýüregiň seni juwan günlerinde begendirsin. Ýüregiň isläni bilen, gözleriň göreni bilen git. Emma bilip goý, bularyň hemmesi üçin Hudaý saňa kazylyk eder. ¹⁰Gaýgyny ýüregiňden çykar, azaby bedeniňden daşlaşdyr, çünki ýaşlyk-da, juwanlyk-da gysga wagtylykdyr.

12-nji bap

¹Juwanlygyňda, agyr günler gelmänkä, «olardan lezzet almaryn» diýjek ýyllaryň golaýlaşmanka, özüňi Ýaradany ýatla. ²Seniň üçin Gün, yşyk, Aý, ýıldyzlar garalmanka, ýagyşdan soň bulutlar zýyna gaýtmanka, Ony ýatla. ³Şol gün öýi gorayanlar titreşerler, güýçli adamlar eglерler, el degirmeni bilen däne üweýänler işini togtadarlar, sebäbi olaryň sany azdyr, penjireden seredýänleriň

gözleri garaňkyraýar. ⁴Köçä açylan gapylar ýapylar, degirmeniň sesi kesiler; adamlar guş sesine oýanarlar, gyzlaryň nagmasy kesiler. ⁵Beýiklikden gorkarlar, ýollar gorkuly bolar; badam agajy güllär, çekirtge özüni zor bilen çeker, höwes ýiter, çünki ynsan öz ebedi öýüne gider, ýas tutýanlar köçelerde aýlanyşarlar. ⁶Kümüş zynjyr gyrylmanka, altyn käse döwülmänkä, bulak başyndaky küýze owranmanka, guýynyň başyndaky çarh döwülmänkä, ⁷ýerdäki toprak owalky ýagdaýyna öwürülmänkä, ruh ony beren Hudaýyň ýanyna dolanyp barmanka, özüňi Ýaradany ýatla. ⁸Wagyzçy: «Biderek! Biderek! Bary biderek!» diýýär.

Soňky söz

⁹Wagyzçy dana bolmakdan başga-da halka bilim hem öwretti. Ol gözleg geçirip, öwrenip, köp pähimleri ýerli-ýerinde goýdy. ¹⁰Wagyzçy ýakymly sözleri tapmaga çalyşdy. Onuň ýazanlary dogry we hak sözlerdi.

¹¹Dananyň sözleri çişler kimindir; toplanan pähimli sözler berk kakylan çüýler ýalydyr. Pähimli sözler bir çopan tarapyndan berlendir. ¹²Bulardan başga-da, eý, oglum, sak bol. Köp kitap ýazmagyň soňy ýokdur, köp okamak beden üçin argynlykdyr.

¹³Hemme zat aýdyldy. Netije şudur: Hudaýdan gork we Onuň tabşyryklaryny sakla, çünki bu ynsanyň esasy borjudy; ¹⁴her bir işe, gizlin bolan her işe – isle ýagşy bolsun, isle ýaman – Hudaý kazylyk eder.

